

**BOSHLANG'ICH SINF O'QUVCHILARINING MUSTAQIL
FIKRLASHLARI ASOSIDA KREATIV SIFATLARINI SHAKLLANTIRISHDA
OILA VA TA'LIM MUASSASALARINING O'RNI**

Nishanova Aziza Mirzaxmadovna
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY
To'rayeva Mohiniso Abdulhakim qizi
TURAN INTERNATIONAL UNIVERSITY
SBT-22 01 guruh talabasi

Annotatsiya: *ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda mustaqil fikrlashlari orqali kreativ sifatlarini shakllantirishda o'qituvchi va oilaviy muhitning qanday vazifalari borligi va o'quvchilarni kreativ sifatlarini qanday o'rin tutishi.*

Kalit so'zlar: *nutq, yozma nutq, og'zaki nutq, ta'lim, oila, motiv, innovatsiya kreativ, mustaqil.*

Аннотация: *в данной статье какова роль учителя и семейного окружения в формировании творческих качеств через самостоятельное мышление в младших классах и какова роль творческих качеств у учащихся.*

Ключевые слова: *речь, письменная речь, устная речь, воспитание, семья, мотив, нотопрство, творческий, самостоятельный.*

Abstract: *in this article, what are the roles of the teacher and the family environment in the formation of creative qualities through independent thinking in elementary grades, and what is the role of creative qualities in students*

Key words: *speech, written speech, oral speech, education, family, motive, innovation, creative, independent.*

KIRISH

Hozirgi kunda muhtaram prezidentimiz Sh.Mirziyoyev ta'lim sohasiga katta e'tibor qaratmoqda. Bugungi kunda fan va texnikaning o'sib borishi ta'limga yangiliklar kiritishni talab etmoqda. Innovatsion g'oyalarni yaratish, uni boshqalarga tatbiq etish orqali yurtimizdagi maktab muassasalaridagi o'quvchilarga turtki bo'lmoqda. Ta'lim sifatini yanada oshirish uchun bizga albatta yozma nutq bilan birga og'zaki nutq ham kerak. Farzandlarimizni og'zaki nutqi qanchalik rivojlangan bo'lsa yozma nutq savodxonligi ham shunchalik rivojlangan va ravon bo'lishi kerak.

Ta'lim jarayonida oilaviy muhitning tutgan o'rni ta'lim samaradorligini oshirishga, tahlil qilishga va amaliyotga joriy etishi bugungi kunning muhim vazifalaridan biridir. Bu vazifalarni oldimizga maqsad qilib qo'yishimiz va albatta bu maqsad sari olg'a qadam tashlashimiz zarur. Ta'lim tizimimizga katta yutuqlar olib kirish uchun barcha ta'lim soha vakillari bir yoqadan bosh chiqarib harakat qilish lozim. Ta'lim sifatini yanada oshirish uchun bizga albatta yozma nutq bilan birga og'zaki nutq ham kerak.

Farzandlarimizni og'zaki nutqi qanchalik rivojlangan bo'lsa yozma nutq savodxonligi ham shunchalik rivojlangan va ravon bo'lishi kerak.

Har bir bola bir-biridan ikkinchisiga o'tib, bosqichlarni bosib o'tadi. Yosh bosqichlarda bola ko'nikmalar, bilimlar, shaxsiy xususiyatlar va harakterli xususiyatlarning rivojlanishi bilan birga keladi.

Muhtaram prezidentimiz Sh.Mirziyoyev “Farzandlarimizga avvalo o'zimiz hamma sohada vatanga, xalqqa sadoqatli bo'lishda, ilmga, kasb-hunarga mehr qo'yishda ota-ona, jamiyat

oldidagi burchimizni sidqidildan ado etishda amaliy na'muna ko'rsatishimiz kerak.” Bu fikrlar barcha

kasb egalarining qalblariga yetib borib o'z kasblariga sadoqatli bo'lishlariga da'vat etadi.

Bola o'n to'rt kunlik bo'lganidaonani ovozini eshitadi yoshiga qarab tushuna boshlaydi. Bunda ona farzandiga “alla” aytishi va turli she'rlar, qo'shiqlar aytib kiyintirishi kerak. Uch yoshdan yetti yoshgacha bolalarda ushbu yoshdagi bolalarda o'zlarini qilgan ishlarinikattalar tomonidan maqtashini xohlaydilar. Bu yoshda bolalar nutq faoliyati rivojlanadi. Bunda ota-ona albatta farzandiga o'rnak bo'lishi kerak bo'ladi. Ya'ni ona farzandiga baqirmaslikni o'zini o'tkazishni, injiq bo'lmaslikni o'rgatadi-yu, ammo o'zi baqirsa bola onadan ko'chiradi. Bu yoshdabolalar ota- onasiga o'xshashni istashadi. Shu yoshda ota –onalar farzandiga o'rnak bo'lishi kerak.

O'yinlar orqali bolalarga ko'p narsalarni o'rgatish lozim. Ya'ni turli o'yinar yordamida bolani so'z boyligini oshirish, so'zlarni to'g'ri aytishni o'rgatish ham mumkin. Oilada o'qimishli ona farzandiga tarbiya bersa va albatta ta'lim muassasalari bilan hamkorlikda ish olib borilsa yurtimizga yetuk kasb egalari yetishib chiqadi. L.Vigotskiy fikricha “Fikrlash jarayoni” bolaning ota-onasi bilan muloqotidan boshlanadi. Bu fikrdan xulosa qilib bolani oilada to'g'ri, erkin fikrlashga yo'naltirish, maqsad sari harakat qilish, ichki menini shakllantirish lozim.

Oiladagi to'g'ri tarbiya bolani nutqini to'g'ri ravon o'sishida katta ahamiyat kasb etadi. Keyin ta'lim muassasalarining o'rnini ham inobatga olish zarur.

Metodlar: Maktabgacha ta'lim muassasalarida bolalar erkin fikrlashi uchun ertaklar, she'rlar o'rgatiladi. Bolalar o'zlari she'rlarini yod olib aytadi. Ertaklar orqali ularning dunyoqarashi kengayadi. Ertaklarga o'zlarining munosabatini bildiradi. Bu bilan ularning erkin fikrlashi va nutqi rivojlanadi. Fransuz faylasufi Dekart: “ Men fikrlayapman, demak men mavjudman”,-degan g'oyani ilgari surgan. Bu fikr inson hayotida tafakkurni odamning borligini belgisi sifatida yetakchiro'linga chiqaradi. Uning fikricha, hech narsa insonning mavjudligini fikrlash jarayonichalik asoslab berolmaydi. Demak, mustaqil ravishda, erkin fikrlash, tahlil qilish insoniy xususiyat sifatida ajratib olingan. Fikrlash inson mavjudligi va ruhan sog'lomligining asosiy belgilaridan sanaladi. XXI asrga kelib, insoniyat o'zi uchun kerakli va hammaning hayoliga keladigan deyarli barcha narsani yaratib bo'ldi. E'tibor bering, ayni vaqtda muvaffaqiyatga erishgan juda ko'plab shaxslar, bir necha dekadalar avval insonlar tasavvur ham qila olmagan g'oyalarini amalga oshirishgani tufayli shu darajaga chiqishgan. Jeff Bezos, online do'kon trendi orqali mashhur bo'ldi. Bu trend O'zbekistonga

endi kirib kelmoqda. Demak, bundan shuni anglash mumkinki, kreativlik ayni damda muvaffaqiyatga erishishingiz yoʻlida asosiy vositalardan biri.

Kreativlik- bir qobiliyat deyish mumkin. Kreativlik- bu qaysidir maʼnoda yangi va foydali biror bir narsaning yaratilishiga hissa

qoʻshadigan fenomen. Boshqacha qilib aytganda, yangi mavhum biror narsa (asar, musiqa, idea) yoki

jismoniy biror kashfiyot (mashina, qurilma yoki robot) kabilar yaralishi uchun eng kerakli vosita bu kreativlikdir. Rus va xorijiy pedagog-psiholog olimlarning ilmiy izlanishlarini tahlil etadigan boʻlsak, ularda kreativlik shaxs ijodkorligining asosini tashkil etuvchi tushuncha sifatida talqin etilganligiga guvoh boʻlamiz; -kreativlik

qarama-qarshiliklar, muammoli vaziyatlarni bartaraf etish imkoniyati;(G.Altshuller,M.Zinovkina); kreativlik iqtidorga bogʻliq boʻlmagan holda, shaxsning barcha sohalaridagi faolligi, ijodkorlikka qobiliyati (N.Drujinin);

-kreativlik – individning yangi tushuncha yaratishi va yangi koʻnimalar hosil qilish

qobiliyati,hislati (D.Gilford); Kreativlik oʻz ichiga muammolarga nisbatan yuqori darajada sezgirlik, intiutsiya, natijalarni oldindan koʻra bilish, fantaziya tadqiqotchilik va refleksiyaning qamrab oladi.

Lekin tadqiqot muammosi sifatida oʻrganilayotgan boshlangʻich sinf oʻquvchilarda kreativlik qobiliyatini rivojlantirish masalasi esa bu jarayonga nisbatan boshqacha yondashuvni nazarda tutadi. Bunda asosan eʼtibor, jamiyat uchun ahamiyatli boʻlgan kashfiyotlarni emas, balki pedagogik

jarayonning samaradorligi, oʻqituvchi hamda oʻquvchilarning oʻzaro muvaffaqiyatli hamkorliklarini oʻrganishga qulay sharoit yaratadigan oʻqitishning yangicha shakl, metod va vositalarini izlab topish, kutilmagan pedagogik vaziyatlarda toʻgʻri yoʻl topa bilish koʻnikmalarini shakllantirishga yoʻnaltiriladi.

Xulosa oʻrnida shuni aytish joizki, oiladagi muhit, ota-onaning farzandlariga boʻlgan eʼtibori, taʼlim muassasalarining oʻquvchilar bilimiga, fanlarni oʻzlashtirilishiga, oʻquvchilar fikrini

erkin bayon qila olishiga eʼtibor berish kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI:

1. Mirziyoyev Sh.M. Jismoniy va maʼnaviy yetuk yoshlar – ezgu maqsadlarimizga etishda tayanchimiz va suyanchimizdir. “Kamolot” yoshlar ijtimoiy harakatining IV qurultoyidagi nutq. // Maʼrifat. Toshkent, 2017 yil 1 iyul №52.

2.Qosimova K., Matchonov S.,Gʻulomova X.,Yoldosheva Sh.,Sariyev Sh. Ona tili oʻqitish metodikasi. – T.: Noshir, 2009. - 352 b.

3.Gʻulomova X., Yoʻldosheva Sh., Mamatova G., Boqiyeva H., Masharipova U., Sattorova X. Husnixat va uni oʻqitish metodikasi.

4. www. Ziyonet. uz

5. Barkamol avlod-Oʻzbekiston taraqqiyotining poydevori T. Oʻzbekiston. 1998-y.